

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Interesna skupina negospodarskih dejavnosti

1

Številka: 802-01-1/2021/9 EPA 1634-VIII
Ljubljana, 2. 4. 2021

Gospod
Alojz Kovšca.
predsednik
Državnega sveta Republike Slovenije

PREDLOG ODLOŽILNEGA VETA

Interesna skupina negospodarskih dejavnosti je na 13. izredni seji 2. 4. 2021 sprejela sklep, da na podlagi 75. a člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20 in 123/20) vlaga predlog odložilnega veta na:

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G), EPA 1634-VIII.

Zakon je Državni zbor Republike Slovenije sprejel na 67. izredni seji 30. 3. 2021.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik dr. Matjaž Gams.

Vodja interesne skupine
dr. Branka Kalenič Ramšak

OBRAZLOŽITEV PREDLOGA ODLOŽILNEGA VETA:

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G), EPA 1634-VIII (v nadaljevanju: zakon) je bil sprejet brez strokovne obravnave, ki bi omogočila tehten razmislek o ključnih posegih na področju varstva voda in bi v javni razpravi zanje pridobila tudi širše družbeno soglasje.

Zakon v 2. členu (spremenjen 37. člen) določa, da se na vodnem in priobalnem zemljišču ter na območju presihajočih jezer med drugim dopušča tudi gradnja objektov, ki se skladno s predpisi, ki urejajo gradnjo objektov, razvrščajo med enostavne objekte, ter gradnja objektov v javni rabi v skladu z zakonom, ki ureja graditev objektov. Pri tem Gradbeni zakon (Uradni list RS, št. 61/17, 72/17 – popr., 65/20 in 15/21 – ZDUOP) med objekte v javni rabi uvršča gostinske, poslovne, upravne, trgovske, obredne stavbe, stavbe za storitvene dejavnosti, stavbe za promet, stavbe za izvajanje komunikacij in druge nestanovanjske stavbe, če so namenjene javni rabi in javne površine, kot so javne ceste, ulice, trgi, tržnice, igrišča, parkirišča, pokopališča, parki, zelenice in rekreacijska površine.

S tem se je razširila možnost posegov na vodna in priobalna zemljišča ter na območja presihajočih jezer. Zakon namreč odpira vrata množični gradnji objektov v javni rabi po veljavni gradbeni zakonodaji, ki bi jih bilo po novem možno graditi le z izdajo vodnega soglasja Direkcije Republike Slovenije za vode in mimo prostorskega načrtovanja s področja upravljanja voda. Posegi so bili doslej mogoči le na stavbnih zemljiščih znotraj naselij, sedaj pa jih je zakon razširil tudi na vsa ostala naravna vodna zemljišča celinskih voda in na priobalna območja, ki so v skladu z veljavno zakonodajo definirana kot naravno vodno javno dobro in so pomembna za ohranitev, varstvo in izboljšanje kakovosti okolja. To lahko privede do nepopravljive škode za pitno vodo, ekosisteme in zdravje ljudi po vsej Sloveniji in je v nasprotju z ustavnimi pravicami iz 70.a in 72. člena Ustave Republike Slovenije in dolžnostjo Slovenije, da ravna v skladu s 4. členom Vodne direktive, še posebej 7. točko, ki jasno in nedvoumno izpostavlja pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da je poslabšanje stanja podzemne ali površinske vode dovoljeno. Storjeno mora biti vse, kar je mogoče, da se ublažijo škodljivi vplivi na stanje vodnega telesa, razlogi za te spremembe pa morajo biti posebej navedeni in razloženi v načrtih upravljanja voda na vodnem območju Donave in vodnem območju Jadranskega morja, cilji pa vsakih 6 let ponovno pregledani. Razlogi za preoblikovanja ali spremembe so prevladujoč javni interes in/ali koristi, ki jih imajo nova preoblikovanja ali spremembe za zdravje ljudi, ohranjanje varnosti ljudi ali trajnostni razvoj. Te morajo biti večje od koristi, ki jih ima doseganje ciljev za okolje in družbo, ciljev, katerim so namenjena preoblikovanja in spremembe vodnega telesa, pa se zaradi razlogov, povezanih s tehnično izvedljivostjo ali nesorazmernimi stroški, ne da doseči na druge načine, ki so mnogo boljša okoljska možnost. Gre za razširitev možnosti gradnje, ki je bila do sedaj prepovedana. Nova ureditev predstavlja nevarnost poslabšanja površinskih voda po celotni Sloveniji. Ustavni pravici do zdravega življenjskega okolja in pitne vode pa sta v kontekstu te spremembe povsem zapostavljeni.

Taka rešitev dejansko izenačuje priobalna in vodna zemljišča z drugimi vrstami zemljišč, za katera je sicer treba pridobiti vodno soglasje, ter tako odpravlja posebno varovalno vlogo tovrstnih zemljišč, da ščitijo površinska vodna telesa s kopnega. Pri tem velja izpostaviti tudi dejstvo, da sprejete zakonske rešitve, v povezavi s koristmi zlasti zasebnega kapitala v Sloveniji, lahko pomenijo tudi začetek uveljavljanja prakse omejevanja splošne rabe in dostopa do vode kot javne dobrine. S tem, ko bi vodna in priobalna območja izgubila poseben status s svojo varovalno in ekosistemsko vlogo, saj gre za naravne habitate z visoko biodiverzitetjo, ki nam z vodnimi in obvodnimi ekosistemi zagotavljajo kakovostne, varne in zanesljive vodne vire, bi s posegi na ta območja občutno povečali tveganja za onesnaževanje površinskih in z njimi povezanih podzemnih vodnih teles, ki so glavni viri

naše pitne vode. Zaradi večjega vpliva na stanje voda in za prepotrebno zaščito zdravja ljudi bi na celotno družbo prenesli tudi bremena vseh kasnejših nujnih ekosistemskih ukrepov za večanje odpornosti družbe na področju tveganja za poplave in suše ter kakovostne oskrbe s pitno vodo.

Pristojna Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je sicer v okviru zakonodajnega postopka na 58. seji 22. 2. 2021 podprla predlog zakona ter v luči večletnega podhranjenega financiranja vzdrževanja vodotokov še posebej podprla potencialno možnost financiranja tovrstnih dejavnosti tudi iz Sklada za vode, pri tem pa v času obravnave ni bila seznanjena s spornimi zakonskimi rešitvami.

Zaradi pričakovanih posledic podnebnih sprememb bi morali povečati odpornost družbe na ekstremne dogodke s sprejemanjem previdnostnih ukrepov in tako obseg priobalnih zemljišč kvečjemu ohranjati ali celo širiti, ne pa povečevati možnosti gradnje objektov v bližini vodotokov in s tem še bolj ogrožati okolje in povečevati ranljivost družbe na škodno delovanje voda.

Državni svet se tako pridružuje oceni številnih strokovnih institucij in civilne družbe, ki odločno nasprotujejo zakonu, saj strokovno ni primerno utemeljen in ne dosegata skupnih ciljev celostnega upravljanja voda ter ne upošteva veljavne nacionalne in evropske zakonodaje (Ustava Republike Slovenije (70.a člen in 72. člen), temeljne določbe Zakona o varstvu okolja (ZVO-1), Aarhuška konvencija (8. člen), Okvirna vodna direktiva in prenovljena Direktiva o pitni vodi), ki določajo pravni okvir za varovanje zdravja ljudi, narave in okolja pred škodljivimi učinki vsakršnega obremenjevanja voda. Poslabšanje stanja vodnih in obvodnih habitatov živalskih in rastlinskih vrst zaradi razširjenih možnosti za gradnjo objektov bo lahko negativno vplivalo na biotsko raznovrstnost. Razširjene možnosti posegov na teh območjih pomenijo povečanje možnosti za kršenje 5., 6. in 10. člena ZON9 o skrbi in obveznosti vključevanja ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti ter prispevanju k njenemu ohranjanju, prav tako spremembe pomenijo večjo možnost za kršenje 19. člena Zakona o sladkovodnem ribištvu. Možen povečan obseg gradenj na vodnih in priobalnih zemljiščih pomeni tudi povečan in nesprejemljiv vpliv na zavarovana območja in zavarovane vrste ter njihove habitate. Poslabšanje njihovega stanja bi pomenilo kršitev ciljev Habitatne direktive 11 (1. in 2. odstavek 2. člena), Uredbe o prostoživečjih živalskih vrstah 12 (1. člen) in Uredbe Natura 2000 območjih (1. člen). Ob tem je vredno poudariti, da so v najslabšem stanju običajno prav vrste (ali njihovi habitati), ki so na spremembe življenjskih prostorov še posebej občutljive. Sprejete spremembe bi lahko privedle do kršenja ciljev Strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 v okviru Evropskega zelenega dogovora, ki določa, da moramo za obnovo degradiranih ekosistemov na kopnem povrniti najmanj 25 tisoč km rek EU v stanje pred njihovo regulacijo. Posegi na vodna zemljišča in priobalna zemljišča lahko vplivajo tudi na poslabševanje stanja podzemnih voda, ki so v Sloveniji najpomembnejši vir pitne vode, kar nasprotuje 72. členu Ustave Republike Slovenije, ki določa, da je naloga države, da skrbi za zdravo življenjsko okolje, ter 70.a členom Ustave, ki zagotavlja pitno vodo za vse.

Na podlagi navedenega Državni svet predlaga, da poslanke in poslanci Državnega zbora ponovno pretehtajo zakon in ga zavrnejo.

* * *

Interesna skupina negospodarskih dejavnosti predlaga, da Državni svet sprejme naslednji predlog zahteve:

Državni svet Republike Slovenije je na ... izredni seji, ob obravnavi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G), EPA 1634-VIII, ki ga je Državni zbor sprejel na 67. izredni seji 30. 3. 2021, sprejel

ZAHTEVO,

da Državni zbor ponovno odloča o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G), EPA 1634-VIII.